

1. DÜNYA SAVAŞI'NI BİTİREN ANTLAŞMALAR

- Hazırlayan:Berna Karğın
- Tarih:26/11/2025
- Kadir Has Üniversitesi 12.Herkese Açık Ders
HEMINGWAY:YALIN DAHI DÜŞMAN
Prof.Dr. Nihat BERKER

İÇERİK

- 1.GİRİŞ-SAVAŞIN GENEL ÇERÇEVESİ
- 2.İTTİFAKLAR- BLOKLAR
- 3.SAVAŞIN SONUNA DOĞRU
- 4.ATEŞKES ANTLAŞMALARI
- 5.BARIŞ ANTLAŞMALARI
- 6.GENEL DEĞERLENDİRME

SAVAŞIN GENEL ÇERÇEVESİ

28 temmuz 1914 tarihinde başlayıp 11 kasım 1918 tarihinde sona eren 1. Dünya Savaşı, başlangıçta Avrupa merkezli de olsa 1917'de Amerika'nın da savaşa girmesi ve tarafların sömürge ülkelerinin de katılımıyla tam olarak küresel bir savaş olarak tarihe geçmiştir. O zamanın büyük güçleri, "İtilaf" ve "İttifak" adlarıyla iki tarafa ayrılarak savaşta yer aldılar. 60 milyon Avrupalı dâhil olmak üzere 70 milyon askerî personel, tarihin en büyük savaşlarından biri olan bu savaş için seferber edildi. Savaşın tarafları, tüm insan gücü ve ekonomik kaynaklarını bir topyekûn savaş için seferber etmeye çalıştıklarından, sivililerin durumu da cepheler kadar çalkantılı oldu. 10 milyonu sivil olmak üzere toplamda 30 milyondan fazla insanın öldüğü bu savaş İtilaf Devletleri'nin zaferiyle sona ermiştir.

SAVAŞIN BLOKLARI

Üçlü İtilaf (Anlaşma) Devletleri:

- İNGİLTERE
- FRANSA
- RUSYA

Üçlü İttifak (Birleşme) Devletleri:

- ALMANYA
- AVUSTURYA-MACARİSTAN
- İTALYA

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI BAŞINDA AVRUPA (1914)

1.İTİLAFA DEVLETLERİ: İtilaf devletleri; Birleşik Krallık, Fransa Cumhuriyeti ve Rus İmparatorluğu arasındaki üçlü itilaf merkezlidir.Ancak 1915 yılında İtalya saf değiştirerek İtilaf devletlerine katılmış,Rusya ise 1917 Şubat Devrimi sonrası savaştan çekilmiştir.Savaş sırasında Sırbistan ,ABD,Yunanistan,Japonya,Belçika,Brezilya,Romanya,Portekiz de İtilaf devletlerine dahil olmuştur.

2.İTTİFAK DEVLETLERİ:Alman İmparatorluğu, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu ve İtalya Krallığı arasındaki üçlü ittifak merkezlidir; fakat Avusturya-Macaristan anlaşmaya karşı saldırıya geçtiği için İtalya savaşa girmemiş,daha sonrasında ise İtilaf Devletleri'ne dahil olmuştur.Savaş sırasında Osmalı İmparatorluğu ve Bulgaristan da İttifak devletlerinin yanında savaşa katılmışlardır.

SAVAŞIN SONUNA DOĞRU

30'dan fazla ülkenin katıldığı 1. Dünya Savaşı, katılan devletlerde pek çok politik değişim ve devrimlere sebep olduğu gibi dünya siyasi yapısını da kökten etkiledi. Savaş sonrası imzalanan antlaşmalar yeni bir uluslararası düzen oluşturdu. 1918'de merkezi devletler askeri ve ekonomik olarak çökmeye başladı. İç karışıklıklar, kıtlık ve işgal baskıları arttı. Bu süreç ateşkeslerin imzalanmasını hızlandırdı. Ateşkes antlaşmaları, daha sonrasında imzalanacak olan barış antlaşmalarına zemin hazırlamıştır. Buradan da anlaşılacağı gibi 1. Dünya

savaşını bitiren antlaşmaları Ateşkes Antlaşmaları ve Barış Antlaşmaları olarak iki başlık altında toplayabiliriz.

ATEŞKES ANTLAŞMALARI

Ateşkes antlaşmaları,savaşı fiilen bitiren anlaşmalardır.Barış antlaşmalarının da ön aşamasıdır.Bu antlaşmaları şöyle sıralayabiliriz:

1. **Selanik Ateşkesi** (Bulgaristan, 29 Eylül 1918):Bulgaristan savaştan çekilen ilk İttifak Devleti oldu. Savaşın başında Sırlara karşı üstünlük sağlamak isteyen ve kısmen bunu başaran Bulgaristan,savaş sırasında ülke içinde yaşanan ekonomik kriz ve toplumsal huzursuzluğun artması ile birlikte zorlu bir döneme girdi. Tahtı sallanmaya başlayan Ferdinand, krallığı oğlu Boris'e bıraktı ancak bu durumu değiştirmede.Bu sebeple Aynı süreçte İtilaf Devletleri'yle masaya oturan Bulgarlar, Selanik Antlaşması ile I. Dünya Savaşı'ndan çekildi. Bu sebeple Balkan cephesi çöktü; Müttefiklerin ilerlemesi kolaylaştı. Tam olarak teslimiyet belgesi olan Selanik Antlaşması sonucunda İtilaf Devletleri, Bulgaristan'ı işgale başladı ve Doğu Avrupa'da üstünlüğü ele geçirdi. İttifak Devletleri için sonun başlangıcı olan bu olay, I. Dünya Savaşı sırasında yaşanan en kritik gelişme olarak görülmüştür.

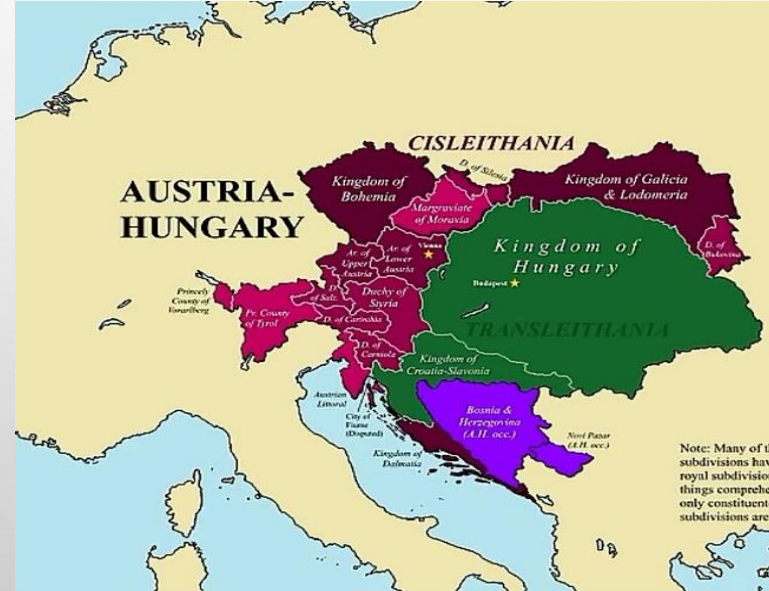
2. **Mondros Ateşkesi** (Osmanlı İmparatorluğu, 30 Ekim 1918) Osmanlı devleti için fiili sona eriş niteliği taşıyan bu antlaşmayı Osmanlı İmparatorluğu adına Bahriye Nazırı Rauf Bey, Limni adasının Mondros Limanı'nda demirli Agamemnon zırhlısında 30 Ekim 1918 akşamı imzalanmıştır. Bu antlaşmayla itilaf devletleri'ne geniş işgal yetkileri tanındı. Antlaşma maddeleri içinde yer alan "Herhangi bir bölgede karışıklık çıkarsa işgal edebilir." ifadesi itilaf devletlerinin doğu illerindeki işgallerine temel dayanak oldu. Bununla birlikte boğazlar ve ordunun dağıtılması konusundaki maddeler de bir başka tehdit ve tehlike oluşturdu. Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılmasından sonra kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin sınırlarını belirleyen ilk uluslararası belge olması açısından önem taşır. Türk Kurtuluş Savaşı'nın siyasi manifestosu olan Mîsâk-ı Millî Beyannamesi'nin birinci maddesinde geçen kısaca "30 Ekim 1918 tarihli anlaşmanın çizdiği hudutlar dâhilinde... Osmanlı ...bölünmez bir bütündür." demek suretiyle, Millî Mücadele'nin hedefi olan ulusal varlığı Mondros Mütarekenamesi'ne gönderme yaparak tanımlamıştır. Antlaşmanın ilk ayları olaysız geçse de daha sonraları işgallerin başlaması durumu değiştirmiştir.

Mondros Ateşkes Antlaşması (30 Ekim 1918):

3. Villa Giusti Ateşkesi (Padua Ateşkesi) (Avusturya-Macaristan İmp., 3 kasım 1918)Avusturya-

- Macaristan İmparatorluğu'nun dağılma sürecini başlattı.Bu antlaşma her ne kadar İtalyanlar veAvusturya-Macaristan İmparatorluğu arasında yapılmış olsa da Avusturya'yı bağlamaktaydı.Macaristan ile daha sonra Belgrad antlaşması yapıldı.Bunun sonunda Macaristan, Avusturya ve Balkanlar ayrıştı.Alman kuvvetleri Avusturya-Macaristan'dan sınır dışı edildi ve İtilaf devletleri iç iletişim kaynaklarını istedikleri gibi kullanma özgürlüğü elde etti.

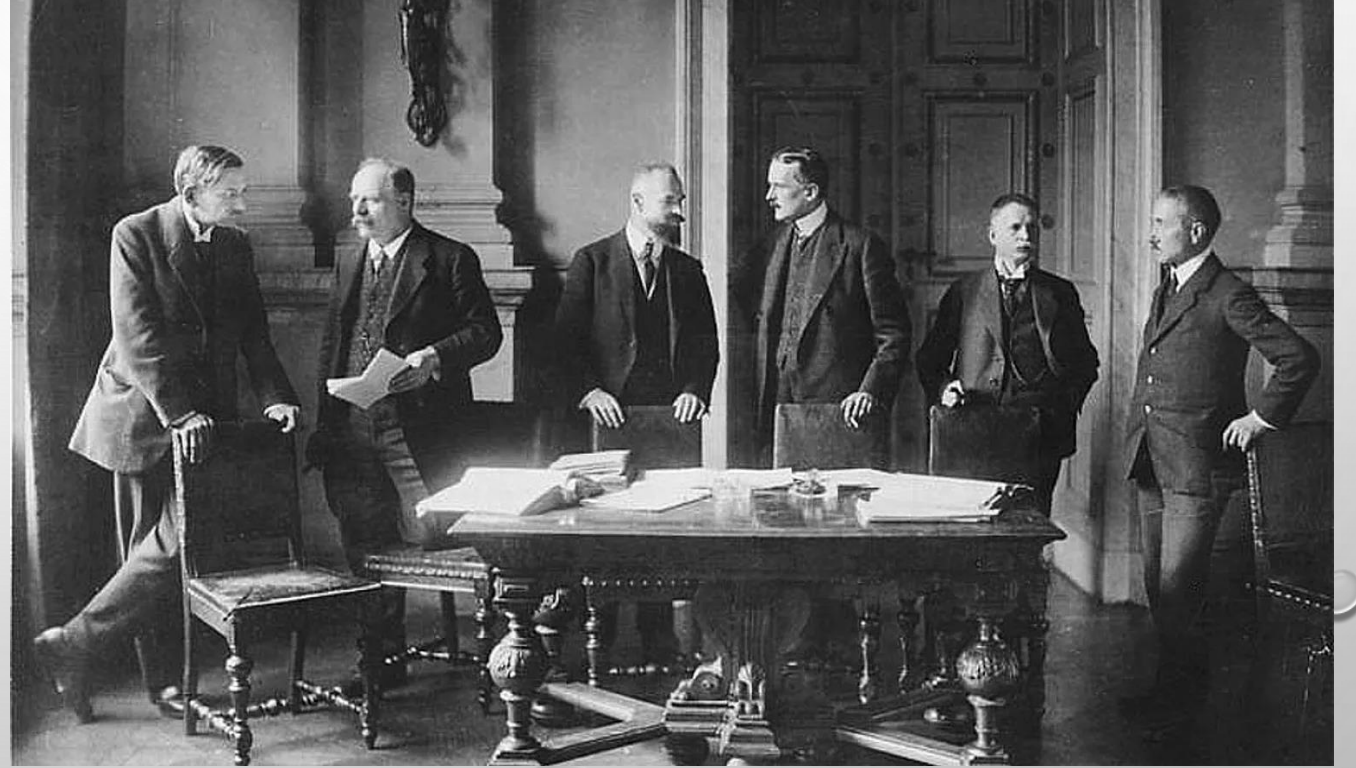
- **4. Redhondes Ateşkesi(11 kasım 1918 Ateşkesi veya Compiègne Ateşkesi)** Alman İmparatorluğu ile Almanya karşısında bir dostluk anlaşması ile birleşen Fransa ve İngiltere arasında 11 kasım 1918 tarihinde saat 11.00'de ("on birinci ayın on birinci gününün on birinci saati") Rethondes Gari'nin yakınında, Compiègne Ormanı'nda, bir demiryolu vagonunun içerisinde imzalanarak, 1. Dünya Savaşı'nın batı cephesindeki mücadeleyi fiilen sona erdiren bir antlaşmadır. Almanya için yenilgi anlamına geldi ancak resmi olarak teslimiyet değildi. 11 Kasım, birçok ülkede "Ateşkes Günü" olarak anılır. Bu ateşkesin ardından tam 16 Barış antlaşması imzalandı.

BARIŞ ANTLAŞMALARI

1. Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında birçok barış anlaşması imzalandı. Ancak bu sunumda Paris Barış Konferansı görüşmelerinden sonra yapılan ve yeni ülkeler ortaya çıkaran ve haritaları değiştiren bu önemli antlaşmalar aşağıdaki gibidir. Bu antlaşmalardan sadece Osmanlı Devleti'yle imzalanan Sevr geçerliliğini yitirdi ve yerine Lozan Barış Antlaşması yapıldı.

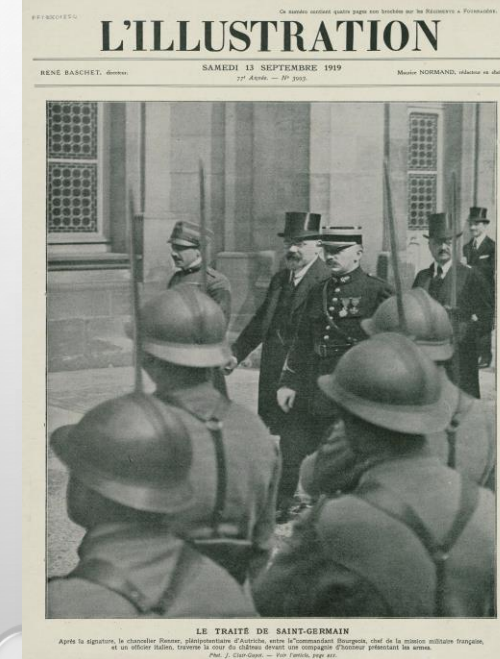
- **VERSAY (ALMANYA)**
- **SAINT-GERMAIN (AVUSTURYA)**
- **NEUILLY (BULGARİSTAN)**
- **TRIANON (MACARİSTAN)**
- **SEVR (OSMANLI İMPARATORLUĞU)**
- **LOZAN (TÜRKİYE CUMHURİYETİ)**

1. Versay Barış Antlaşması, 1.Dünya Savaşı sonunda İtilaf Devletleri ile Almanya arasında 28 Haziran'da Paris'in Versay banliyösünde imzalanan bu antlaşma savaştaki kayıp ve zararlardan Almanya'yı sorumlu ilan etti. Almanya, ödeme kabiliyetinin çok üstünde bir savaş tazminatıyla da yükümlü tutuldu,ekonomik ve siyasi bakımdan ağır yükümlülükler altına girdi. İçerdiği ağır koşullardan ötürü Versay Antlaşması Almanya'da büyük tepkiye yol açmış ve "ihamet" olarak kabul edilmiştir.Bu antlaşmayla Almanya, mecburi askerliği kaldırdı,en çok 100 bin kişilik bir ordu bulundurmak yetkisine sahip oldu.Denizaltı ve uçak üretmeyi durdurdu. Bütün gemilerini İtilaf Devletleri'ne teslim etti. Topraklarının%15 ini kaybetmenin yanı sıra nüfusunun da %10 u bu toprakların içinde kaldı. Bu durumun doğal bir sonucu olarak,Barış Antlaşmasının uygulanması ile azınlık meselesi ortaya çıktı.Sömürgeleri İtilaf Devletlerine geçti. Birçok tarihçi, Almanya'da 1920'lerde yaşanan ekonomik ve siyasi istikrarsızlığa, Nazi Partisi'nin iktidara gelişine ve sonucunda II. Dünya Savaşı'na Versay Antlaşması'nın neden olduğu düşüncesindedir.ABD bu antlaşmayı hiçbir zaman onaylamadı.

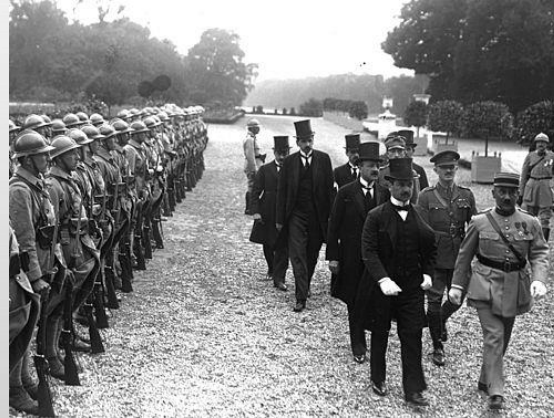
2. **Saint-Germain Antlaşması**, 10 eylül 1919 tarihinde İtilaf devletleri ile Avusturya arasında imzalanan ve 1. Dünya Savaşı'nın ardından Avusturya-Macaristan İmparatorluğu topraklarının yeniden düzenlenmesini açıklayan antlaşmadır. Antlaşma ile zaten iç karışıklıklar yaşayan Avusturya-Macaristan İmparatorluğu parçalanarak toprakları üzerinde Çekoslovakya, Yugoslavya ve Macaristan Devletleri kuruldu. Antlaşma, Avusturya'nın gelecekte Almanya ile birleşme yönündeki gelişmeleri de engellemiş oldu. Macaristan savaş sorumlusu tutuldu ve Galiçya'yı Polonya'ya, Hırvatistan'ı Yugoslavya'ya, Tirol ve Trieste'yi İtalya'ya, Bukovina'yı da Romanya'ya bıraktı. Zorunlu askerlik kaldırıldı, Macaristan ağır bir savaş tazminatı ödedi.

3. **Neuilly Antlaşması**, savaş sonrası barışın sağlanmasına yönelik Paris Barış Konferansı'nda bir araya gelen galip devletler ile Bulgaristan arasında azınlıkların temel hak ve hürriyetlerini tanımayı amaç edinmiş bir antlaşma olarak 27 kasım 1919 tarihinde imzalandı. Barış antlaşması çerçevesinde Bulgaristan ve Yunanistan arasında bir nüfus mübadelesi yapılması uygun görüldü. İki ülke 1920 yılında “azınlıkların gönüllü değişimi antlaşması”nı onayladı. Ayrıca bu antlaşmaya göre Bulgaristan topraklarından bir kısmını Sırp-Hırvat-Sloven krallığına, Güney Dobruca'yı Romanya'ya, Gümölcine ve Dedeağaç'ı Yunanistan'a bıraktı. Böylelikle Bulgaristan Ege Denizi bağlantısını kaybetti. Bulgar devletine de diğer yenik devletler gibi orduda asker kısıtlaması getirildi. Bulgaristan'da antlaşmanın sonuçları halk arasında **İkinci Ulusal Felaket** olarak bilinir.

3. **Trianon Antlaşması**, 4 haziran 1920 tarihinde, 1. Dünya Savaşı'nın galip İtilaf Devletleri ile Macaristan arasında imzalanan ve savaşı resmen sona erdiren, en ağır antlaşmalardan biridir. Antlaşma, öncelikle Macaristan'a dayatılan toprak değişiklikleri ve Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra yeni uluslararası sınırlarının tanınmasıyla ünlüdür. Söz konusu antlaşma sonucunda Macaristan, savaş öncesindeki Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'na bağlı Macaristan Krallığı'nın sahip olduğu toprakların yalnızca %28'ini, nüfusunun da yalnızca %36'sını elinde tutabilmiştir. Bu antlaşma ile topraklarının üçte ikisini kaybetti. Antlaşmanın ardından 3 milyona yakın Macar, çoğu Romanya'da olmak üzere, sınırlarının dışında kalmış oldu. Etnik nüfus yapısı tamamen değişti. Bu antlaşma Macaristan'da da Almanya'da olduğu gibi tepkiyle karşılanmış ve kaybettiği toprakları geri almaya yönelik politikalar izlenmesine neden olmuştur.

5.Sevr Antlaşması, 1.Dünya Savaşı sonrasında İtilâf Devletleri ile Osmanlı İmparatorluğu hükûmeti arasında 10 Ağustos 1920'de Fransa'nın başkenti Paris'in 3 km batısındaki Sevr banliyösünde bulunan Seramik Müzesi'nde imzalanmış antlaşmadır.Bu antlaşma ile Anadolu'nun büyük bölümü işgalci devletler arasında paylaşılmış;Doğu'da Ermeni Devleti,Güney'de Fransız ve İtalyan bölgeleri, Batı'da Yunan işgali öngörülmüştü.Boğazlar uluslararası komisyona devredildi.Osmanlı'nın egemenliği tamamen kısıtlandı. 433 maddeden oluşan Sevr Antlaşması Türkleri Anadolu ve Avrupa coğrafyasından tamamen çıkarmayı amaçlayan bir antlaşmaydı.

Damat Ferit Paşa 24 Temmuz 1923'te Sevr Antlaşmasını imzalarken

Sevr Antlaşması'nı imzalamak üzere Paris Barış Konferansı'na giden Osmanlı heyetinin İtilaf Devletleri'ne ait bir savaş gemisinin güvertesinde çekilmiş fotoğrafı. Fotoğrafta fes giyen Damat Ferit Paşa'nın sağında Şura-yı Devlet(Danıştay) Reisi Rıza Tevfik, solunda Maarif Nazırı Bağdatlı Mehmed Hâdî Paşa ve Bern Sefiri Reşat Halis Beyyer bulunuyor

Ankara'da Meclis-i Mebusan'ın kapatılması sonrasında kurulan Büyük Millet Meclisi ise antlaşmayı sert bir bildiri ile kınadı ve antlaşmayı imzalayanlar ile Saltanat Şurası'nda olumlu oy kullananları vatan haini ilan etti.Bu sırada müttefikler arasında 'hasta adam' dedikleri Osmanlı İmparatorluğunu paylaşma konusundaki anlaşmazlıklar devam ederken Yunanlılar ve İtalyanlar İzmir ,Kuşadası ve Fethiye'yi işgal edip ele geçirmeye başlamışlardı.Bu olanların hemen arkasından Mustafa Kemal Atatürk Anadolu'da Kurtuluş Savaşı hareketlerini başlatmış ve Türk ulusu büyük bir mücadele ve kahramanlık örneği göstererek işgalci devletlere karşı verdiği savaşı kazandı.Bu zafer Sevr Antlaşmasını tamamen geçersiz kıldı ve işgalci devletler 8 aylık bir sürenin ardından yeni Türkiye Cumhuriyeti ile tekrar masaya oturdu ve 24 Temmuz 1923'te Lozan Antlaşması'nı imzaladı. Lozan Anlaşması ile yeni Türkiye devletinin sınırları belirlendi. Türkiye, boğazları kontrol eden uluslararası heyete başkanlık etmeye başladı ancak gene de boğazlar üzerinde asker bulundurma hakkı elde edemedi.Türkiye'nin tam bağımsızlığı tanındı.Kapitülasyonlar kaldırıldı.

GENEL DEĞERLENDİRME

- ANTLAŞMALAR KAYBEDEN DEVLETLERİ AĞIR BİÇİMDE CEZALANDIRDI.
- AVRUPA'DA İSTİKRARSIZLIK ARTTI.
- ALMANYA'YA YÖNELİK SERT TUTUM, YILLAR SONRA 2. DÜNYA SAVAŞI'NI DOĞURDU.
- YENİ DEVLETLER VE YENİ SINIRLAR ORTAYA ÇIKTI.
- 1.DÜNYA SAVAŞI SONRASI YAPILAN ANTLAŞMALAR, YALNIZCA SAVAŞIN DEĞİL, 20. YÜZYILIN TAMAMININ KADERİNİ BELİRLERDİ.
- BU ANTLAŞMALARIN ETKİLERİ GÜNÜMÜZDE BİLE BİRÇOK BÖLGEDE HİSSEDİLMEKTEDİR.

*Ulusun hayatı
tehlikeye girmedikçe,
savaş bir cinayettir.*

Mustafa Kemal ATATÜRK

YURTTA SULH CİHANDA SULH

DİNLEDİĞİNİZ İÇİN TEŞEKKÜRLER

KAYNAKÇA:

- [HTTPS://TR.EURONEWS.COM/](https://tr.euronews.com/)
- [HTTPS://TR.WIKİPEDIA.ORG/](https://tr.wikipedia.org/)
- [HTTPS://ENCYCLOPEDIA.USHMM.ORG/](https://encyclopedia.ushmm.org/)
- [HTTPS://TEORİDERGİSİ.COM/](https://teoridergisi.com/)